Aluehallintovirasto
Etelä-Suomi
Työsuojelun vastuualue

Lausunto
Dnro ESAVI/44563/2022

29.11.2022

Hallintovaliokunta
HaV@eduskunta.fi

Viite
Lausuntopyyntönne 24.11.2022

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 114/2022 vp)

Lausunto

Etelä-Suomen aluehallintoviraston työsuojelun vastuualue (jäljempänä työsuojeluviranomainen) lausuu hallituksen esityksestä ulkomaalaislain muuttamisesta seuraavaa:

Työsuojeluviranomainen pitää ehdotettuja muutoksia tarpeellisina ja nykytilannetta selkeyttävinä ja pääosin kannattaa niitä. Työsuojeluviranomainen kiinnittää kuitenkin huomiota alla mainittuihin seikkoihin, joita tulisi vielä täsmentää.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on lausunnossaan (TyVL 14/2022 vp) kiinnittänyt työnantajien sertifioinnin osalta huomiota siihen, että sertifiointiedellytyksissä tulisi huomioida erityisesti työnantajavelvoitteiden noudattaminen. Lisäksi työsuojeluviranomainen korostaa, että oleskelulupaprosessia nopeutettaessa ja automatisoitaessa jälkivalvonnan merkitys muutoinkin kasvaa, kun ennakkovalvontaa tehdään vähemmän. Tästä syystä on huolehdittava siitä, että valvontaa varten on riittävät resurssit.

<u>81 b § Työnteko-oikeus ja oikeus harjoittaa elinkeinoa ilman oleskelulupaa</u>

Työsuojeluviranomainen viittaa työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan lausunnossa (TyVL 14/2022 vp) todettuun siitä, että ulkomaalaislain 81 b §:n 1 momentin 1 kohdassa mainitun asiantuntijan kriteerit on tärkeä määrittää riittävän selkeästi. Lisäksi työsuojeluviranomainen pitää valiokunnan tavoin tärkeänä, että ulkomaalaislain 81 b §:n 2 momentissa turvapaikanhakijoiden oikeuteen harjoittaa elinkeinoa otetaan riittävän tarkasti kantaa. Toisin kuin pykälässä säädettävissä muissa tilanteissa, esitetyn sanamuodon mukaan

kansainvälistä suojelua hakevilla ei olisi oikeutta harjoittaa elinkeinoa, vaan nykysääntelyä vastaavasti ainoastaan oikeus tehdä ansiotyötä.

81 d § Oikeus aloittaa elinkeinonharjoittaminen ja oikeuden kesto

Kysymys siitä, milloin ulkomaalaisella on oikeus elinkeinonharjoittamiseen, on käytännössä aiheuttanut paljon epäselvyyttä. Työsuojeluviranomainen pitää nykytilanteen selkeyttämiseksi erittäin tärkeänä, että ulkomaalaisen oikeudesta elinkeinonharjoittamiseen ja sen alkamisesta säädetään jatkossa nimenomaisesti. Esitetty säännös perusteluineen jää kuitenkin osin epäselväksi.

Esitetyssä säännöksessä viitataan oikeudesta elinkeinonharjoittamiseen annettuun lakiin, jonka mukaan elinkeinoa saa harjoittaa luonnollinen henkilö, jolla on asuinpaikka Euroopan talousalueella. Lisäksi säädettäisiin siitä, milloin oikeus elinkeinon harjoittamiseen alkaa. Esityksen perusteella oikeus elinkeinonharjoittamiseen syntyy työsuojeluviranomaisen käsityksen mukaan ilman mitään oleskelulupaakin silloin, kun ulkomaalaisella on kotikunta ETA-alueella ja hän oleskelee Suomessa laillisesti. Soveltamisen epäselvyyksien välttämiseksi tämä tulisi selkeyttää sitä, milloin elinkeinonharjoittaminen edellyttää yrittäjän oleskeluluvan hakemista.

Hallituksen esityksen mukaan säännös täsmentäisi 185 §:n soveltamista, jossa yksi ulkomaalaisrikkomuksen tekotapa on ”harjoittaa luvatta elinkeinoa”. Edellä todettu huomioiden tulisi selventää siitä, milloin elinkeinonharjoittaminen olisi luvatonta.

82 § Työnantajan ja toimeksiantajan velvollisuudet

Työsuojeluviranomainen pitää valvonnan kannalta erittäin tärkeänä, että toimeksiantajalle säädetään velvollisuus säilyttää tietoja ulkomaalaisten työnteko-oikeuden perusteista. Hallituksen esityksen mukaan 82 §:n 5 momentissa säädetty tietojen säilytysvelvollisuus koskisi kuitenkin vain rakennustyömaan pääurakoitsijaa ja muuta päätoteuttajaa. Säännöskohtaisten perustelujen mukaan telakka-alueella pääasiallista määräysvaltaa käyttävän työnantajan osalta säilyttämisvelvollisuutta ei olisi tarve erikseen 5 momentissa säätää, koska pykälän 1–3 momenttia sovelletaan työnantajaan jo muutenkin. Työsuojeluviranomainen katsoo, että säilyttämisvelvollisuudesta tulisi säätää 5 momentissa myös pääasiallista määräysvaltaa käyttävän työnantajan osalta, jotta sillä olisi tietojen säilytysvelvollisuus myös muiden kuin omien työntekijöidensä osalta. Ilman kyseistä velvollisuutta ei ole mahdollista todentaa telakka-alueella pääasiallista määräysvaltaa käyttävän työnantajan noudattaneen

velvollisuuttaan varmistua työnteko-oikeudesta myös muiden kuin omien työntekijöidensä osalta.

186 § Työnantajan ulkomaalaisrikkomus

Työsuojeluviranomainen kiinnittää huomiota esitetyn säännöksen 3 momenttiin, jonka mukaan rangaistusvastuu työnantajan ja toimeksiantajan kesken määräytyy 82 §:n 4 ja 5 momentin mukaan. Kuten säännöskohtaisista perusteluista ilmenee, tarkoitus on, että jatkossa vastuu ei jakautuisi osapuolten kesken, vaan rangaistusvastuu koskisi sekä työnantajaa että toimeksiantajaa. Esitetty säännöksen sanamuoto viittaa vastuun jakautumiseen jommallekummalle osapuolelle. Työsuojeluviranomaisen käsityksen mukaan säännös olisi selkeämpi, jos toimeksiantajan osalta säädettäisiin rikoslain 47 luvun 6 a §:ssä säädetyn kaltaisesti siitä, että työnantajan ulkomaalaisrikkomuksesta tuomitaan myös ulkomaalaislain 82 §:n 4 ja 5 momentissa tarkoitettu toimeksiantaja, joka laiminlyö lain 82 §:n 4 tai 5 momentissa säädetyn velvollisuutensa.

Johtaja Eerik Tarnaala

Lakimies Noora Haapa-alho

Tämä asiakirja ESAVI/44563/2022 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument ESAVI/44563/2022 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Haapa-alho Noora 29.11.2022 08:19

Ratkaisija Tarnaala Eerik 29.11.2022 10:32